Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 3904.

LETO—YEAR XIX. Cena lista je $3.00 Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 15. julija (July 15), 1926. Subscription $3.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 164

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAVSKI TISK ZAHTEVA FEDERALNO PREISKAVO GLEDE KATASTROFE V GARYJU

Le vestna preiskava lahko dožene prave vzroke eksplozije. —Taka preiskava je v interesu delavcev potrebna.—Javnost je opravičena izvedeti prave vzroke o razstrelbi.

Gary, Ind. (F. P.)—Zahteva po federalni preiskavi o eksploziji v tukajšnji jeklarni postaja vedno bolj glasna, kolikor bolj postaja znana farsa, ki so jo lokalne in državne oblasti priredile kot preiskavo. Zvezni delavski tajnik Davis je odločil, da je tragedija, v kateri je izgubilo petnajst oseb življenje, okoli šestdeset je pa bilo ranjenih, navadna afera države Indiane. Delavci v Garyju menijo, da jeklarski trust popolnoma kontrolira severni del države Indiana. Ta trust ne dovoli ničesar, kar bi škodovalo njegovemu prestižu ali njegovim profitom ali kar bi kratilo njegovo avtoriteto.

Ko se je dogodila eksplozija v podjetju Illinois Steel kompanije, je jeklarski trust takoj razpostavil straže in ni dovolil časnikarskim poročevalcem razen od "Gary Post-Tribune" vstopiti v podjetje. Poročevalci velikih tiskovnih družb niso mogli priti mimo privatne policije korporacije. Mrliški oglednik E. E. Evans je kasneje rekel, da je bilo to opravičeno, ker bi vesti poročevalcev nič ne pomagale mestu.

Mrliška porota je izjavila, da so eksplozijo povzročili neznani vzroki. Ravnotako so ti neznani vzroki povzročili smrt in poškodbe. Pozvane so bile samo tri priče: pomožni superintendent, varnostni ravnatelj in preddelavec za pokladanje parnih cevi. Torej vsi trije uslužbenci trusta.

Zamorskemu delavcu, ki je pomagal nositi trupla na prosto, so rekli, da izgubi delo, če bo govoril.

Državna industrijalna komisija je napravila, kar ona imenuje tajno preiskavo, ki je bila bolj površna. Poročilo ni bilo predloženo javnosti.

B. Borisoff, stanujoč na štev. 1738 Broadway, Gary, je avtoriteta, ki je podala te fakte in je vodilni duh za federalno preiskavo.

Coolidge ne bo več kandidat za predsednika

Tako izjavlja poraženi iowski senator Cummins, ki pravi, da je Coolidge s svojo staro gardo zavozil glede farmarskega programa.

Des Moines, Iowa. — Senator Albert B. Cummins, katerega je pri zadnjih primarnih volitvah porazil radikalec Brookhart, je 13. t. m. izjavil, da po njegovem mnenju je tudi Coolidge doigral svojo politično vlogo in ne bo več kandidiral pri prihodnjih predsedniških volitvah l. 1928.

Cummins je zelo pesimističen glede bodočnosti republikanske stare garde, katera zdaj kontrolira kongres in administracijo. Pravi, da bo politična revolta farmarjev v Iowi in drugih srednjezapadnih državah izpremenila položaj v Washingtonu. Sedanja "nominalna" republikanska večina v senatu morda izgine pri volitvah v prihodnjem novembru. Predsednik Coolidge je all right v vseh ozirih, toda polomil ga je s svojim farmarskim programom, je dejal Cummins.

Paul Smith, N. Y. — Ko so predsedniku Coolidgu sporočili, kaj je rekel senator Cummins, je "silent Cal" molčal in še molči.

Mussolini – veliki reformator

Vse, vse je prepovedano v Italiji. Najnovejša prepoved: Ne flirtaj!

Rim, 14. jul. — "Kampanja čistosti," katero je začel Mussolini v Italiji, da reformira in morebiti poboljša ljudi, zavzema vedno večje dimenzije. Odlokom, ki prepovedujejo preklinjanje, plese, pijančevanje, kratka krila, bluze brez rokavov in deške frizure za ženske ter "nespodobne" kopalne kostume, je bil te dni dodan nov odlok, ki zabranjuje flirtanje ali koketiranje in ljubimkanje sploh v javnih prostorih. Policija je dobila nalogo, da takoj aretira vsakega moškega ali žensko, ki flirtira na uličnih vogalih.

SKERJE KRIVI DVEH NESREČ V NEW YORKU

Pobojniki v službi kompanije so pretepli časnikarje in fotografe, ki so hoteli o nezgodah podati pravo sliko.

New York, N. Y. — Četrti dan, ko so zastavkali motorniki in ogibališčni čuvaji, sta še že zgodili dve večji nesreči na tirih Interborough podcestne železnice. Obe nesreči sta se zgodili zaradi nezmožnosti stavkokazev. Kompanija sprejme vsakega v službo, ki obljubi, da bo stavkokazil. Ona se ne ozira, kakšne so zmožnosti stavkokazev, saj ravnatelji družbe ne riskirajo svojih zdravih udov na vlakih, ki jih vozijo stavkokazi. Na Lexingtonski avenuji in blizo Dvanajste ceste se je vlak zaletel v vlak. Štiri ure preje so pa štirje vozovi ekspresnega vlaka skočili raz tir na postaji South Ferry. Vlak je prodrl skozi betonsko steno in je zapalil lokalni vlak Sedme avenuje.

Prihiteli so časnikarski poročevalci, da opišejo nezgodo, in prišli so fotografi, da fotografirajo razbite vozove in steno. Takrat so pa padli po njih kompanijski pobojniki in jih pretepli. Zaradi tega napada je bil aretiran Ralph Voight, kompanijski detektiv, in Thomas Frances, "kompanijski poizvedovalec".

Šestdeset uslužbencev, ki so zaposljeni na kompanijski električni centrali, je glasovalo, da se pridružijo stavki.

Belgijski kralj je postal diktator

Parlament mu je dal oblast, da on sam reši finančno krizo Belgije. Prvi monarh med povojnimi diktatorji. Belgija je v največji krizi od leta 1914.

Bruselj, 14. jul. — Belgijski kralj Albert je včeraj postal diktator svoje dežele. Parlament mu je na priporočilo vlade skoraj soglasno poveril oblast za šest mesecev, da lahko neomejeno sklepa o sledečih zadevah:

Izpremeni na svojo pest vse obstoječe določbe glede obtoka denarja; najame posojila in narekuje pogoje posojil; prepreči ali zmanjša inflacijo; diktira nove zakone, ki imajo preprečiti sitnosti, katere morda povzroči deflacija; vzame vse potrebne korake, da se vrne v deželo kapital, ki je bil poslan na tuje; diktira vse potrebne izpremembe in dodatke k določbam glede državne banke, ki mora biti v splošnem reformirana; izpremeni stare in narekuje nove davke. Razen tega ima še mnoge druge plenarne pravice.

Premijer Jaspar je dejal v zbornici, ko je predlagal diktatorično pooblastilo za kralja, da se Belgija danes nahaja v ravno takšni krizi kakor pred dvanajstimi leti, ko so nemške čete invadirale deželo. Belgijske finance so v tako kritičnem položaju, da je dežela na robu bankrota. Belgijski frank neprestano pada, vlada ne more več dobiti posojila nikjer in parlament, razdeljen po strankah, je brez moči, da bi kaj ukrenil.

Belgijski kralj je prvi in edini diktator med monarhi v povojni Evropi. Vsi drugi diktatorji so generali ali pustolovci kot je Mussolini, ki so se s silo polastili vlade.

Abdel Krim mora iti na otok Reunion.

Pariz, 14. jul. — Premijer Briand in španski diktator Primo de Rivera sta včeraj sklenila, da se Abdel Krim, bivši vodja rifijanske vstaje v Maroku, internira na otoku La Reunionu, južnovzhodno od Madagaskarja na vzhodni strani Afrike. Klima na tem otoku je taka kot v Maroku.

Podražitev kruha morda povzroči revolucijo v Franciji

Poročevalec dnevnika New York Times, trdi, da to vprašanje vznemirja vladne kroge v Parizu.

Chicago, Ill. — Vsak dan skoraj čitamo, da vrednost francoskega franka pada. Vzrok temu padanju je iskati v zahtevi, da francoski parlament odobri dolgovni pakt, po katerem se Francija zaveže za odplačevanje ameriškega dolga. Ravno tako so čitatelji čitali, kako se menjajo francoski kabineti, ker delajo poizkušnje, da rešijo frank pred padanjem njegove vrednosti.

Francoski kapitalisti se zavedajo, da je pomanjkanje kruha bil eden glavnih faktorjev, ki je vodil do revolucije leta 1789. Ta revolucija je odpravila fevdalizem in monarhijo. Pred revolucijo so se vršile velike demonstracije proti živežnim oderuhom. V Dijonu, Auxeru, Amiensu in Lillu je ljudstvo razbilo oderuhom pohištvo in mline, v Parizu je oplenilo pekarne. V Lyonsu so zastavkali svilni tkalci, ker se je dražil kruh.

Tako je bilo pred sto petdesetimi leti. Vršili so veliki kružni kravali, ki so naznanjali vihro, ki je pa prišla šele leta 1789.

Zdaj je veliko pšenice v Franciji. Tako namreč izjavlja poljedelski minister. Ali ta pšenica je v rokah špekulantov, ki odločajo o njeni ceni.

Kaj se bo zgodilo? Ali bo francoska vlada dovolila, da bodo špekulantje izrabili položaj in sestradali francosko ljudstvo? Ali bo francoska vlada pristala na načrt ameriških bankirjev, ki ji ponujajo posojilo pod pogoji, ki tudi vodijo v poslabšanje življenskih razmer francoskega ljudstva? Ali ima francoska vlada, kateri drug načrt, ki ga še prikriva, za rešitev tega važnega vprašanja? V kratkem se pokaže, kam Francija drvi.

Stavka na ulični železnici v Chicagu se bliža

Družbe so soglasno odrekle vsako povišanje plače.

Chicago, Ill. — Stavka na nadin po-ulični železnici v Chicagu je s vsakim dnevom bližje. In najbrže je gotova stvar. Kajti med vslužbenci je odločna zahteva: Ne centa znižanja, in ne minuto podaljšanja delavnika. Kot že včeraj poročano, družbe zahtevajo znižanje plače za pet centov in podaljšanje delavnika za dve uri, kar bi znašalo povprečno 27 odstotkov znižanje plače. Proti temu so pa odločno vsi vslužbenci. Družbe so sicer predlagale, da naj to kontroverzo reši posebno razsodišče, toda nihče, niti družbe same nimajo dosti upanja, da bo to podvzeli. Vprašanje stavke bo predloženo splošnemu glasovanju.

Vslužbenci na "North Shore Line" so zahtevali povišanje plače za šest centov na uro za voznike in sprevodnike in sorazmerno povišanje plače ostalim delavcem. Družba je pa odgovorila z zahtevo za znižanje plače tri cente na uro, in poleg tega še nekatere izpremembe glede delavnih ur, namreč podaljšanje delavnika.

Na teh izrednih sejah posameznih podružnic se bo najbolj gotovo formiral nekak centralni odbor vseh prizadetih vslužbencev, ki bo vodil vso nadaljno akcijo ali pogajanja z družbami.

V slučaju, da izbruhne stavka, bo počival ves obrat na pouličnih in nadulični železnici; vslužbenci so namreč stoodstotno organizirani, in je tudi izključno, da bi družbe vposlile stavkokaze.

100,000 Kanadčanov prišlo k nam v enem letu

Severni sosedje se v velikih trumah selijo v Združene države.

Montreal, Que. — V zadnjem fiskalnem letu, zaključenem 30. junija 1926, se je 99,796 Kanadčanov izselilo v Združene države. V prejšnjem letu je število izseljencev znašalo 109,538, v letu 1924 pa 208,196.

Kaj je vzrok, da Kanadčani v tako velikem številu beže čez mejo, uradno poročilo ne pove. Nedvomno so krive slabe ekonomske razmere.

10,000 delavcev izprlih

Z izporom hočejo vsiliti delavcem znižanje plače.

New York, N. Y. — Organizacija lastnikov čistilnic in pralnic oblek je naznanila, da je izprla desettisoč delavcev, da jih na ta način prisili sprejeti dvajset odstotno znižanje plače. V koliko bo dosegla s tem, je veliko vprašanje.

Delavske dividende

Chicago, Ill. — Samuel Pearlman, star šestdeset let in po poklicu tesar, stanujoč na 1559 Tripp Ave., je v torek popoldne podlegel v bolnišnici poškodbam, katere je dobil pri padcu iz drugega nadstropja pri grajenju novega poslopja.

NEWYORŠKI KROJAŠKI DELAVCI PREDLOŽILI ZAHTEVE LASTNIKOM

Podjetniki so odgovorili zelo nejasno in šibko. — Neki podjetnik je samo od daleč priznal, da so zahteve delavcev pravične.

New York, N. Y. — Krojaški delavci, organizirani v organizaciji Amalgamated Clothing Workers Union, so predložili krojaškim podjetnikom, organiziranim v N. Y. Clothing Manufacturers' Exchange formalno svoje zahteve.

Te zahteve so: Vse delo, vrezavanje obleke in drugo delo morajo izvršiti organizirani delavci. Takoj se mora uvesti minimalna mezda. Odprava kontraktorjev, ki so odveč. Registracija vseh kontraktorjev in tovarnarjev za katero delajo organizirani delavci. Jasno naj se določi kvaliteta obleke. Razlika med kvaliteto in kvaliteto naj bo 25 od sto v ceni. Tovarnarji, ki pošiljejo delo v neunijske delavnice in tovarne ali pa v take, ki niso registrirane, naj bodo kaznovani.

Na te zahteve so zastopniki tovarnarjev odgovorili precej nejasno. Govorili so nekaj o konkurenci, ki jim jo delajo neunijski tovarnarji. Eden teh zastopnikov se je izrazil, da so zahteve delavcev pravične, toda temu je takoj dostavil, da še ni prišel čas, da podjetniki vanje privolijo.

Sydney Hillman, predsednik organizacije krojaških delavcev, pravi, da se podjetniki ne morejo pritožiti, da so produkcijski stroški v New Yorku previsoki. Ti stroški so celo nižji kot na marsikaterem drugem trgu. Podrl je mito o prosperiteti neunijskih tovarnarjev, ko je opozoril na bankrot tvrdke Daniel Boone Woolen Mills in drugih tvrdk, ki so vseeno bankrotirale, dasiravno so uvedle odprto delavnico.

VELIKI GOZDNI POŽARI V KANADI.

Winnipeg, Man. — Ob obeh bregovih reke Kootenay so izbruhnili veliki gozdni požari, ki se širijo z velikansko hitrico. V nevarnosti je tudi veliki naravni park Rocky Mountain National Park, ki je od požara oddaljen samo okrog 300 milj. Na delu je nad tristo delavcev, ki poskušajo požar omejiti. Škoda je velikanska in na tisoče divjačine je že mrtvih.

JETNIKI NE BODO IZDELOVALI VEČ METELJ.

Harrisburg, Pa. — Državni jetniki ne bodo več izdelovali metelj. To delo se prepusti slepcem.

Zborovanje Minnesotske državne delavske federacije.

Hibbing, Minn. — Minnesotska državna delavska federacija bo obdržavala svojo 44. letno konvencijo v tem mestu. Konvencija prične dne 16. avgusta.

Krznarski delavci se vračajo na delo

Vrste podjetnikov se šibe.—Delavska solidarnost jih je vžbila. — Neresnična poročila v meščanskem časopisju ne izpremenijo položaja.

Chicago, Ill.—Stavkujoči krznarski delavci so skoraj že dosegli zmago. Dve sto petdeset delavcev od šest sto se jih že vrnilo na delo, ker so podjetniki podpisali pogodbo.

Krznarski podjetniki, seveda tisti, ki so najbolj trmoglavi, pošiljajo vsakovrstna neresnična poročila v dnevno časopisje, ker upajo, da na ta način napravijo zmedo v vrstah stavkarjev, in javnosti nasujejo peska v oči glede položaja.

Na te neresnične vesti odgovarja predsednik lokalne organizacije štev. 45 krznarskih delavcev, da se je 250 delavcev od 600 stavkujočih vrnilo na delo. Med temi delavnicami so tudi take, ki pripadajo k organizaciji krznarskih podjetnikov. Podjetniki postajajo šibki in omahljivi. On zatrdi, da so nazadnjaški člani lokalne organizacije v družbi s pobojniki pretepli napredni element. Solidarnost med delavci je trdna in popolna zmaga pride kmalu. Newyorški krznarski delavci podpirajo stavko.

Krznarski delavci zahtevajo štirideset ur dela v tednu, pet dolarjev na teden povišanja mezde in da unija nadzoruje delo.

STRAH RENČARJEV V TEXASU V PASTI.

Alpine, Tex. — Lovcem v okraju Big Bend se je končno vendar posrečilo napraviti neškodljivega izredno velikega in krvoločnega volka, ki je bil že več let strah vseh renčarjev v tukajšnji okolici. Na svojem rovašu ima volk tudi dve človeški žrtvi, koliko živine in drobnice je podavil, pa nihče ne ve. V svoji krvoločnosti je šel tako daleč, da se je vjel v nastavljeno past; za njegovo vjetje je bilo izplačanih $500.

SODIŠČE V NEW JERSEYJU SE NI USMILILO 'SKESANEGA' GREŠNIKA

Prisodilo mu je, kar je šlo njegovemu tovarišu. — V bodočnosti se "skesani" grešniki ne bodo pojavljali tako pogosto kot v preteklosti.

Newark, N. J. — Precej razširjena je bila navada, da so se pojavljali "skesani" grešniki, ki so pričali proti svojim tovarišem, s katerimi so izvršili skupaj zločin. Nastopali so kot državne priče v nadi, da odidejo brez kazni, ali da dobe zelo nizko kazen. Ta želja po ulogi "skesanih" grešnikov, je prejela precej močan sunek v zadevi in v usodi Michael Batule. Služil je državnemu pravdniku kot državna priča pri obravnavi zaradi cestnega ropa.

Batula je bil precej samozavestna priča. Nastopil je samozavestno in pogumno pred porotniki, ko se je šlo za usodo njegovega tovariša, češ, da je storil veliko uslugo javnosti. Ampak ko je stal pred sodnikom Dallas Flannaganom, ko se je priznal krivim in ga je sodnik obsodil od dvanajst do dvajset let ječe, sta pa izginila njegov pogum in samozavest.

Nazor o "skesanih" grešnikih, ki nastopajo pred sodiščem kot državne priče, da sami odnesejo pete kazni, se je precej izpremenilo od leta 1921, ko je bil Charles Brandon elektroduciran v Trentonu zaradi dokazov, ki so sloneli na zelo dvomljivih pratnih odtisih in pričanju njegovega tovariša Charles Perchanda, ki je bil najprvi obtožen umora.

V tem slučaju je Perchand dobil samo štiri leta ječe.

Turška pogodba bo sprejeta.

Washington, D. C. — Senator Borah, predsednik senatnega odseka za zunanje zadeve pričakuje, da bo lausanska pogodba s Turčijo sprejeta v prihodnjem mesecu januarju. On ne pričakuje resne opozicije. Formalne ugovore sta vložila le senatorja Swanson in King. Podporniki pogodbe pravijo, da so gospodarske sile uničile poligamijo v Turčiji in vzpostavljeni so bili moderni zakoni.

TOVARNARJI PODPIRAJO ŠTETJE DELAVK V INDUSTRIJI.

Charlotte, N. C. — Governer Angus McLean je odredil štetje delavk v tej državi. Zgodilo se je čudo, da tovarnarji niso protestirali, da se preštejejo delavke, ki delajo v tovarnah. Dosedaj je bilo v navadi, da so tovarnarji vselej protestirali proti takim odredbam, češ, da se za njimi skriva agitacija.

Vesti o bolgarski revoltiti se ponavljajo

Iz Belgrada poročajo, da je Bolgarija na robu revolucije. Kam je šel kralj, se ve nihče. V Sofiji pravijo, da se je šel ženit.

Dunaj, 14. jul. — Poročila iz Belgrada insistirajo, da je Bolgarija na robu revolucije. Dunajski listi ne morejo dobiti pojasnil od svojih poročevalcev v Sofiji. Vesti o begu bolgarskega kralja Borisa so še vedno mistične. Nihče ne ve, kam je šel. Ena vest se glasi, da je odpotoval v Čehoslovakijo v toplice, druga, da je odšel v Švico, tretja, da je odrinil nekam na lov, četrta, da se je odpeljal v Coburg na obisk k svojemu očetu. Brzojavka iz Sofije sporoča, da je rekel premijer Ljapčev nekemu poročevalcu, da se je Boris šel ženit.

Primo je izzval demonstracije v Parizu

Delavci so izsvižgali španskega diktatorja; več oseb je bilo ranjenih, ko je policija navalila na demonstrante.

Pariz, 14. jul. — Prihod generala Primo de Rivera, španskega diktatorja, v Pariz je izzval velike protestne demonstracije od strani socialistov, komunistov in liberalnih republikancev. Ko se je Primo de Rivera pripeljal s posebnim vlakom v Pariz v pondeljek, ga je sprejela velika armada policajev, ki je zaprla kolodvor občinstvu, toda zunaj pred postajo je bila silna množica demonstrantov, ki so imeli vsak piščalko in tako žvižgali in piskali, da ni bilo mogoče slišati nič drugega. Piskanje na piščalko pri takih sprejemih znači v Franciji veliko žalitev in ponižanje.

Ker je množica zaprla trg pred kolodvorom, je policija dobila zapoved, da počisti trg in naredi varno pot za diktatorja do hotela. To pa ni bila lahka stvar. Začeli so se izgredi. Policaji so morali rabiti orožje in so s sabljami lahko ranili več oseb; eden policist je bil tudi ranjen. Šestnajst najbolj glasnih demonstrantov je bilo aretiranih.

Španski diktator je gost francoske vlade, ki ga je povabila v Pariz, da podpiše novo marško pogodbo in prisostvuje današnjim slavnostim na dan padca Bastilje, ko je v Franciji državni praznik. Vse delavske in druge radikalne stranke in organizacije so naslovile na vlado oster protest. Socialistični občinski svetovalci so bili povabljeni, da bojkotirajo javne ceremonije, pri katerih bo diktator navzoč.

"'S kakšno pravico udriha republikanska policija po glavah svobodnih državljanov, ki izžvižgajo španskega tirana?" vprašuje ogorčeno liberalni list L'Ouvre. "Primo de Rivera, španski diktator, ki je v Španiji pogazil zadnjo trohico politične svobode, je bil povabljen od vlade republikanske Francije, da proslavija z nami naš dan svobode!" ironično pristavija Quotidien, glasilo levičarskega kartela.

Kriza v norveški vladi.

Oslo, 14. jul. — Norveški premijer Lykke je zapretil z ostavko vsled ljutih napadov v zbornici na bivšo vlado, ki je bila zapletena v neko finančno afero.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1,25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (June 30, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MUSSOLINIJEV TEROR ŠE GOSPODARI V ITALIJI

Nekaj mesecev je že minilo, odkar je Mussolini slovesno proglasil v Italiji politično amnestijo in tako povedal, da je v Italiji prenehalo preganjanje ljudi, ki niso fašisti. Ta novica se je sicer lepo in krasno čitala, a bila je daleč od resnice.

Mussolini je pač lisjak, ki se zaveda, da lahko v Italiji nekaj drugega uganja, kar govori. V Italiji je uvedena stroga cenzura. Domači listi ne smejo poročati resnice, brzojavke, ki gredo v tujino, so pa podvržene cenzuri. Zaradi tega vzame nekaj mesecev, da se izve resnica o dogodkih v Italiji.

Sumljiva pisma so pregledana na pošti. Vsak, ki nese poročilo o dogodkih v Italiji v tujezemstvo, je pa v nevarnosti, da ga aretirajo na meji in izroče fašistovskim oblastim, ki ne sodijo po zakonih, ampak po fašistovskih inštinktih, če izvohajo, da je imel aretiranec namen obelodaniti fašistovska grozodejstva in v tujezemstvu pokazati Italijo zunanjemu svetu tako, kakršna je pod fašistovsko železno peto.

To je vzrok, da se je šele zdaj izvedelo, da so fašisti uganjali najhujša preganjanja v mesecih aprilu in maju. V tem času je bilo izvršenih 13 političnih umorov, izvršenih je bilo 2,113 aretacij, 523 hišnih preiskav in fašisti so izvršili 157 napadov na osebe, ki so nasprotovale fašizmu.

Te vesti potrdijo, da v Italiji vlada stari fašistični teror. Mussolini je ostal Mussolini. Kdor ne časti njega in ne spoštuje njegovih odredb, ki jih izdaja kakor nekdaj blazni rimski imperatorji, ki so se prištevali med bogove, zapade preganjanju.

Zanimivo je, da v fašistovski državi še vedno igra veliko vlogo bodalo, ki so ga nekdaj smatrali vsi tirani v Italiji kot najboljše sredstvo, da se iznebe svojih političnih nasprotnikov. Drugo sredstvo so ječe, ki jih Mussolini smatra za zelo pripravne, da zamaše ljudstvu usta. Pa tudi javni napadi na osebe, ki se ne strinjajo s fašizmom, so še v modi, kakor so bili ob času, ko so Mussolinijevi ljubljenci umorili socialističnega poslanca Matteottija.

Ta preganjanja pa povedo ljudem zunaj Italije še nekaj drugega, kot samo to, da Mussolini še vedno z železno pestjo in ogabnimi sredstvi vlada italijansko ljudstvo. Kaj?

Da boj proti Mussoliniju in fašizmu v Italiji ni odnehal niti za pičico. Mussolini terorizira ljudstvo, da utrdi svoje postojanke, italijansko ljudstvo, kolikor je duševno zdravega in zna misliti s svojimi možgani in ne potrebuje Mussolinija in njegovih fašistov, da mislijo zanj, se pa pogumno bojuje za strmoglavljenje fašizma.

Mussolini s svojim velikim aparatom fašistične milice, špijonov in policajev še kroti ljudstvo v Italiji. Sirova sila še zmaguje nad razumom. Ampak trajno sirova sila ne bo vzdržala.

Mussolini postaja neznosno breme za ljudstvo v Italiji. Znižal je delavske mezde, povišal delavne ure, izdal na stotine nazadnjaških in bedastih odredb, ki imajo vse namen otežkočiti in ogreniti življenje delavnega ljudstva, naobratno pa ustvariti mastne dobičke za izkoriščevalce italijanskega ljudstva. Delavci in mali kmetje se pogrezajo v vedno večjo bedo in revščino, naobratno se pa množi bogastvo gospodujočega razreda. Take razmere ne morejo ostati dolgo časa. Lahko trajajo nekaj let, nikakor pa ne desetletja. Kadar sta revščina in beda pritirala ljudstvo tako daleč, da nima drugega kot golo življenje, ki je zanj težka butara, katere ne more več dalje nositi, tedaj pridejo izpremembe dostikrát kar čez noč in ob času, ob katerem jih najmanj pričakujejo ljudski tlačitelji.

Na hrbtu italijanskega ljudstva so že marsikaterikrat sedeli razni brutalni tlačitelji in v njegovo kožo so se ujedle najrazličnejše pijavke, ali za tem je prišel vselej čas, ko se je ljudstvo otreslo svojih tlačiteljev in pijavk. Taka usoda najbrž čaka tudi fašiste z Mussolinijem vred. Kadar se ta zgodovinski proces izvrši, takrat bo italijansko delavno ljudstvo oproščeno more, ki ga je tlačila za trenotek, in sodelovalo bo zopet z delavnim ljudstvom vsega sveta za napredek v človeški družbi in uresničenje idealov in ciljev organiziranega delavstva vsega sveta.

Justica v Georgiji

(E. Colby.)

V trgu Americus in državi Georgiji je začasno nastanjen oddelek stotnije, ki spada k 24. pešpolku (zamorskemu). Ti branitelji domovine so pustili svoje puške in vso vojaško opremo precej milj daleč od trga Americusa, v katerem so začasno zato, da izkopavajo železne cevi, vodeče v Souther Field, da jih prepeljejo in zopet inštalirajo v Fort Benningu, kjer so lesene vodne cevi že vse segnile.

Lansko leto je nekega dne belopoltni paznik pri skladišču lesa imel "kosilo", ki sta mu ga prinesla žena in otrok. Prišla sta po cesti skozi zamorski del trga in šla mimo množice zamorcev, zbrane pred vhodom v plesno dvorano. Kolikor je znano, so bili zbrani mirni in niso prav nič kalili miru. Kako uro pozneje je družina treh stopala po osem čevljev, in deset palcev širokem obcestnem hodniku. Na strani hodnika je stal zamorski vojak Smith in se pogovarjal z drugim vojakom istega pešpolka. Smith je bil poznan kot najbolj postaven vojak cele stotnije, lepo se je oblačil in še lepše obnašal. Sploh je bil znan kot eden najboljših vojakov celega 24. regimenta. Oblečen je bil v vojaško obleko. Nočni čuvaj, kateri se piše za E. J. Fulbrighta, je brcnil zamorskega vojaka od zadaj in zavpil nad njim "Proč s hodnika!" Kot omenjeno, je hodnik širok osem čevljev in deset palcev. Fulbright se zdaj izgovarja, da se je vojak obrnil in rekel: "Kdo mi pa to ukaže?" Šest drugih prič je izpričalo, da vojak Smith ni rekel ničesar. Naj je bilo kakorkoli, Smith je bil brez orožja in tudi nobenega grozilnega znaka ni dal od sebe. In vendar je paznik Fulbright potegnil samokres in ustrelil vojaka, da se je mrtev zgrudil na cesto.

Čeprav je bil morilec obtožen, mu ni treba biti v ječi. Tri mesece po umoru se je vršila sodba. Splošni zagovor obtoženca se je glasil, da porota mora že sama poznati zakon in postave in da mora braniti zakone in postave ravnotako kakor je storil obtoženi. Tako bi storil vsak južni gentleman, kakor je storila spoštovana in ugledna družina paznika Fulbrighta. Veliko je bilo zgražanja med južnjaki, ko so še izvedeli, da je bil ustreljeni "nigger" s severa, namreč iz Mountclairja, N. J. Neki mister Fort, ki je bil zagovornik obtoženega, je za dokazovanje navajal dogodke iz leta 1860 in 1865 z velikim govorniškim uspehom. Namigaval je celo na "našega svetega in priljubljenega zapovednika generala Roberta E. Leeja."

Pozno v novembru je neki zamorski vojak obiskal svojo stalno vojaško postojanko v Fort Benningu. Med svojim bivanjem tam je ukradel avtomatično vojaško pištolo. Za časa sodbe Fulbrighta je bil v varstvu šerifa, ker je nosil skrito orožje. Tudi je čakal na sodbo pred vojaškim sodiščem radi izmaknjene pištole. Niti on in niti prizadeti niso imeli nikakega opravka s Fulbrightovo zadevo, vendar so tudi njega pripeljali kot pričo na sodišče in ga posadili poleg porote, da so toliko bolj ugotovili, da je bil paznik Fulbright upravičen ustreliti zamorskega vojaka Smitha. Ustvariti so hoteli predsodke pri poroti.

Pri sodbi so si južni "gentlemeni" dajali signale z junaškim čikanjem in pljuvanjem. Vsa okna so bila zaprta tako, kakor bi imeli v Georgiji zakon, da morajo biti sodišča tako zaprta, da se justica zadavi v strupenem in okuženem zraku.

Nekateri častniki pešpolka in pravdni svetniki so se udeležili sodbe, da poslušajo njen potek. Bili so v uniformah kakor morajo biti v uniformah vsi oficirji, ko vršijo svojo službo. Njih uniforme so povzročile nešteto opazk in kletvic o "kletih častnikih s severa". Razumni ljudje, ki so bili prisotni obravnavi, so zapazili, da ima obtoženi morilec veliko manj razuma kakor pa povprečni zamorski vojak. Slutili so, da je čista in vojaška zunanjost vojaka Smitha izzvala jezo in zavist.

Obsodba? O obsodbi sploh ne more biti govora. Če je belopoltni "gentleman" obtožen umora zamorskega vojaka, se na takem sodišču in v taki državi ne more zgoditi nič drugega kakor da je z odobravanjem oproščen vsake kazni!

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Kopi evharističnega cirkusa.

Pet tisoč nas je bilo v dvorani, poroča Jeričev Janez in piše A. S., čeprav dvorana drži komaj 1500 ali kvečjemu 2000 ljudi, ako je nabasana do zadnjega kotička.

Kazimir je pridigal: "Postregli smo vas drago, romarji, po menihsko smo vam poslušili."

Govorniki so povdarjali zasluge škofa Jegliča, nekje v kotu pa so se pogovarjali, da je škof Jeglič črna lisa na jugoslovanstvu, kakor so mu tudi rekli v Beogradu, da je Jeglič črna mapa za Jugoslavijo.

Neki frančiškani iz Ljubljane je zadnji pel čast in slavo prečastitemu škofu, potem pa še kralju in kraljevini. Tudi to so nazadnje povedali: "Poglejte nas, frančiškane, mi smo z vami, oni pa niso."

Govorili so kranjsko, nekaj pa tudi latinsko. Tako se spodobi za ritu reverente in reverente.

Grdinov Tone je pa govoril kakor sam evangelist, to se pravi, da je zmerjal. "Bil sem v Rimu," je rekel in ko je hotel opravičiti svoje zmerjanje je opozoril poslušalce, da je on predsednik K. S. K. J. Povedal je, da je za narod, vero in procesije in za predsedništvo K. S. K. J. Tistega ni povedal, kako je pomagal svoječasno obmetavati clevelandsko cerkev sv. Vida z gnilimi jajci. Ko je bilo malo šundra, pa se je Tone ujezil: "Poslušajte mene, jaz sem predsednik K. S. K. J.!"

V Lemontu imajo namalano Marijo pomočnico z Brezij. Ker Kazimir ni mogel ravno reči, da se je devica Marija z Brezij premufala v Lemont, je pa ugotovil, da je devica Marija pomagaj z Brezij mati, devica Marija pomagaj v Lemontu pa hči. Hči bo torej v Lemontu služila dolarje.

Med častito duhovščino je bilo veliko jeze. Reverent iz Penne še zdaj ne more pozabiti, da ga škof ni naredil za dekana. Drugim se ne godi nič boljše in užaljeno samoljubije je sijalo še na shodu. Neki drugi reverent bi bil tudi že lahko dekan, tako pa se mora sedaj ukvarjati z butlegarstvom. Saj to tudi prinese, posebno razpečavanje šnopsa na debelo je plodonosen business, ampak biti za dekana je bolj častno.

Komedija je končala z blagoslovom. Žegna je bilo kot toče in z žegnom je prišlo tudi pomirjenje duhov, kajti obljubljeno je bilo, da bo devica Marija pomagaj jr. v Lemontu zaslužila še veliko dolarjev. — Romar.

Pozor pred agenti.

Farrell, Pa. — Pri nas so zopet začeli takozvani zemljiški agentje prodajati farme. Po naselbinah hodijo ter kažejo na zemljevidu, kako je vse lepo. Opozarjam naše rojake, naj nikdar ne kupujejo, dokler ne vidijo, ker so največkrat prevarani ter za svoje težke prihranke največkrat ne dobe nič. Res je, da je zemlja draga, ali drage lote morete kupiti že na takem kraju, da ste lahko zadovoljni. Agentje vam ponujajo v kraju, ki je oddaljen skoraj po eno uro hoja in celo dve uri od mesta in od tovaren. Priporočam, da nikdar ne kupite, dokler se ne prepričate, kaj boste kupili. Pridite pa poglejte sami, ako hočete, da ne boste kleli enkrat.

Piknik na 4. julija se je obnesel precej dobro, Čeravno je kazalo slabo vreme, marele nismo rabili. Hvala lepa vsem rojakom iz okolice, kateri so nas posetili. Velika je bila udeležba iz Warrena, New Castla in Bessemerja. Hvala lepa vsem. Na svidenje se dne 1. avgusta na istem mestu.

Dne 18. julija se vrši seja delničarjev našega doma. Želim, da pridete vsi, katerim je za naš napredek. Važne stvari imamo rešiti. Ne pozabite na izvanredno sejo Slovenskega doma dne 18. t. m. ob eni popoldne v starem prostoru. Pridite tudi oddaljeni člani, ker ta seja je v korist nas vseh. Posebnih vabil ne bomo pošiljali, ker to stane čas in denar. Vsi pravimo: Pazite, da se ne bo preveč potrošilo! Tudi znamke stanejo denar.

Ko boste to prečitali, ne pozabite na našo sejo, ker je najbolj važna, da rešimo stvari katerih ne more rešiti seja direktorija. Vse bo preneseno pred vas, kaj in kako boste ukrenili. Slišali boste boste tudi račune od zadnjih šest mesecev. Na svidenje! Dan otvoritve se bliža hitro. Pazimo, da nas ne dobi ne pripravljene! — Frank Kramar, predsednik doma.

Pridigarji v službi premogovniških baronov

Nanty-Glo, Pa. — To mesto, ki je takorekoč središče premogovne industrije v osrednji Pennsylvaniji je razdeljeno v dva tabora. Na periferiji mesta živijo stavkokazi, v središču mesta pa odločni unijski rudarji. Središče ali glavni del mesta ni samo strokovno dobro organiziran, ampak tudi politično. Imajo močno postojanko delavske stranke, in pri zadnjih volitvah so organizirani delavci prodrli s svojo kandidatno listo. Med izvoljenimi je tudi William Welch, ki je član eksekutive podružnice rudarske organizacije in sedaj stavkovni vodja.

V okolici so štirje veliki premogovniki, ki so unijski, in v katerih je obrat od tri do štiri dni v tednu. Premogovnik Lincoln je zaprt, ker ni bilo mogoče ga obratovati s stavkokazi. Pri premogovniku Hesley, štev. 3 se pa sedaj vrši bitka. Lastniki tega premogovnika so zavrgli takozvano Jacksonvillsko pogodbo in naznanili rudarjem, da bodo delali celo leto, ako se podvržejo plačilni lestvici iz leta 1917. Toda rudarji so odgovorili ne, in rudnik je bil zaprt več mesecev. Po dolgem času so pa pričeli nekateri omahljivci skrivaj zahajati k rudniku, katerega je družba odprla; pričeli so prihajati stavkokazi tudi od zunaj, in tako ima sedaj okrog sto stavkokazov. Za varstvo teh delavskih izdajic ima družba vposlenih 240 stražnikov — kompanijskih pretepačev, ki poleg čuvanja stavkokazov brutalizirajo stavkarje. Med stavkokazi je tudi prejšnji predsednik tukajšnje podružnice rudarske organizacije, ki je pregovoril nekaj stavkarjev, da so se prodali za skledo leče; nadalje so nekateri ubožnejši farmarji, ki imajo farme samo v najemu; nadalje nekaj hribovcev iz Zapadne Virginije, in nekaj rudarjev iz Zapadne Virginije, ki so bili že mesece in mesece brez dela. Toda ti delavci niso stalni; pridejo, delajo teden ali dva, in zopet odidejo. Tako se vrši ta menjava, in brez obotavljanja se lahko reče, da je bilo v enem letu vposlenih nad 2000 rudarjev, akoravno je na delu povprečno samo sto rudarjev. Kako se premogovniške družbe držijo dane obljube, da bo rudnik obratoval s polno paro in vsak dan, je bilo v enem zadnjem članku o situaciji v stavkovnih okrajih že poročano; isto je tukaj; premogovnik obratuje sedaj samo k večjemu tri dni na teden in družba je še prišla z drugo ponudbo, in sicer, "ako se rudarji pripravljeni sprejeti plačilno lestvico iz leta 1914 bo zopet rudnik delal s polno paro". Lestvica iz leta 1914 je manj kot polovica manjša od lestvice v Jacksonvilliski pogodbi.

Stavkokaze črti tukaj vsakdo; niti govoriti nočejo z njimi in se jih ogibljejo vsi zavedni delavci. In ne samo med odraslimi, ampak tudi med otroci, katerih očetje stavkokazijo je opaziti mržnjo: Otroci stavkarjev se nočejo igrati z otroci stavkokazov. Nekatere žene stavkokazov pa ne občutijo toliko preziranja, kot to, ker je delo v rudniku nevarno in težko in nestalno; to občutijo veliko bolj, kot vsako preziranje od strani stavkarjev. Njih življenje je prava mizerija — nič boljša od stavkarjev; otroci so lačni in oblečeni v cape. Stavka je razdvojila tudi organizacije; cerkvene občine so razdvojene, od katerih je pa velika večina na strani premogovniške družbe, manjšina pa zastopa stališče "nevtralnosti", in izjavljajo, da unijski organizatorji ščuvajo delavce drug proti drugemu. Oni duhovniki, ki zastopajo stališče "nevtralnosti" so faktično v službi premogovniških podjetnikov, ker ob vsaki priliki povdarjajo, da je šest do devet dolarjev na dan zadosti velika plača, katero ponujajo podjetniki. Nekateri duhovniki pa opravljajo "krščanska dela usmiljenja" s tem, da obiskujejo stanovanja stavkarjev in prigovarjajo, naj se povrnejo na delo; posebno radi nadlegujejo žene stavkarjev, naj pregovorijo može, naj gredo na delo. Ravno tako obiskujejo žene stavkokazov in jim zabičujejo, naj nikar ne pustijo, da bi se njihovi možje družili s stavkarji.

Poleg tega je vposlenih tukaj veliko število kompanijskih špijonov, ki so vedno za petami stavkarjem. Bivši predsednik tukajšnje podružnice rudarske organizacije se tukaj najbolj ponaša s svojim novim avtomobilom, o katerem nekateri trdijo, da ga je dobil kot nagrado od premogovniške družbe za velike "zasluge", katere ima pri izneverjenju nekaterih članov unije; ravno tako tudi njegovi sinovi. Ponaša se kot petelin na gnoju.

Tako je življenje v tem rudarskem mestecu. —

RAZVAŽALCI GAZOLINA IN OSKRBNIKI GAZOLINSKIH POSTAJ GLASUJEJO O STAVKI.

Chicago, Ill. — Razvažalci gazolina in oskrbniki gazolinskih postaj so predložili po svojem odboru raznim gazolinskim družbam zahtevo za povišanje plače za petnajst dolarjev na mesec. Na seji so tudi odglasovali, v slučaju, da družbe odklonijo povišanje plače, tedaj naj bo vprašanje stavke predloženo na splošno glasovanje. Dosedaj so dobivali po $175 na mesec za osem ur in pol dela.

KER JE OČE MORILEC, HČI NOČE ŽIVETI.

Chicago, Ill. — V torek zvečer je 19-letna Minnie Mascola hotela izvršiti samomor z zastrupljenjem. K sreči so sosedi opazili njen namen in poklicali rešilni voz, ki jo je takoj odpeljal v bolnišnico. V bolnišnici je izjavila, da ne more več prenašat sramote, da je njen oče morilec in obsojen na dvajsetletno ječo v državni kaznilnici. Njen oče je namreč ustrelil nekega njenega prijatelja, ki jo je spremil od neke zabave domov.

ZA 80,000 DOLARJEV — TRI LETA JEČE.

Los Angeles, Cal. — Poštar "Fidlin'Jim" Davidson je bil obsojen na tri leta ječe, kér je ukradel poštnih denarnih nakaznic v vrednosti osemdeset tisoč dolarjev na pošti v Fallsvile, Ark., kjer je bil nastavljen. Pri obravnavi se je zagovarjal, da je bil v vednih denarnih stiskah radi velike družine; ima ženo in devet malih otrok.

13 Turkov obešenih radi zarote proti Kemalu.

Carigrad, 14. jul. — Trinajst zarotnikov, ki so hoteli ubiti Kemala, predsednika turške republike, je bilo danes zjutraj obešenih v Smirni. Med njimi so bili trije poslanci v narodni skupščini in več drugih javnih uradnikov. Eksekucija je bila javna na morskem bregu in obsojenci so bili usmrčeni tako daleč proč drug od drugega, da se niso mogli videti.

ŽARKOMET

Velikanska novica!

Prezident Kulidž je ujel ščuko.

Drugega se ni nič zgodilo v Ameriki tega dne. Ako se je, ni vredno poročati.

* * *

La bella Italia!

Mussolinus Augustus je ukazal, da se Italijanke ne smejo striči in nategniti morajo svoja krila do členkov. Vsi ženski kipi, ki imajo količkaj nagote, bodo oblečeni. Kobile, telice, psice in mačke v Italiji tudi dobe pokrivalo na zadnjem koncu. To radi tega, da se kardinali ne pohujšajo.....

* * *

Nikel napitnine.

V gizdavi restavraciji na Wabash ave. je napis: "Pri nas je vse sveže."

Ko prečitaš napis in pogledaš natakarico, vidiš na prvi pogled, da se napis debelo laže.

* * *

Dobra iz Jugoslavije.

V Belgradu bodo zidali novo palačo za ministre.

* * *

Pozor!

Čikaški žeparji, tatovi, roparji, kruki, sleparji, vlačuge, zlasti vi cicerski morilci in volilni goljufi, pazite! Pazite, kaj delate! Cenjeni gospod šerif je prišel iz ječe in zopet opravlja svojo šerifsko službo.

* * *

Ni še nič povedal.

Cenjeni K. T. B.! Čitali smo, da je evharistični kongres zaključen. Ali ti je kaj znano, jeli bil veleumni Trunk na kongresu in če se je informiral, da lahko zdaj dokaže, kdo so dopisniki tvoje kolone: kikljarce ali hlačarji? Ker ti je žugal, da bo že vse dokazano, naj se le požuri in se opere v javnosti, ako noče ostati bedast med najbedastejšimi. Pričakujoča odgovora in pojasnila: Fr. S., Breezy Hill, Kansas.

* * *

Spomini na vojno.

V vojni mora vsak znati vse, kar ukaže gospod poveljnik. Profesor je sluga in snaži častniku čevlje. Državni pravdnik straži most. Praporščak je cenzor. Pisatelj nakupuje živino. Odvetnik prenaša ponočno posodo. Admiral sodi pravde. Sodnik preiskuje čevlje. Čevljar popravlja vozove. Mizar izdeluje kobase. Gospodične rode deco. Gospe so gospodične. Korporal je Bog. Bog je vojnopomožni uslužbenec. Vrag je državni tajnik.

Iz zbirke Davorina Griže.

* * *

Kje je Texas?

Državni šolski svet v Texasu je naročil nove šolske knjige. Stare so zanič. Odkar ima Texas zakon, ki predpisuje, da morajo učitelji učiti v šolah, da reke izvirajo v morju in tečejo v gore, dalje, da se solnce vrti okoli zemlje in da je luna "big cheese" — morajo učne knjige soglašati z novim zakonom.

Ker je v Texasu mnogo kač, ker tamkaj župniki še vedno žegnajo pse in mačke faranom in ker končno Texas ni v Ameriki, nam je čisto vseeno, kaj tam delajo dvonožni osli.

* * *

Slabo je pogodil.

Dragi Žarkomet! Tvoji žarki so zopet opekli nekoga. To vidim v 131. št. kuharske plenice, kjer piše prizadeti o Collinwoodskem štriglju in njegovem psu, češ, da štrigelj vodi svojega psa na vrvici okrog kornerjev in plotov. Štrigelj nima psa, zato ga ne vodi. Zopet je nekdo kriv po nedolžnem. Ali misli, pisec, da ne more nihče drugi pisati kakor le oni, ki ima psa? Poznam jih mnogo, ki imajo pse, pa ne znajo rabiti peresa. Štrigelj nima psa, pa vseeno suče pero. Ker si tako prokleto radoveden, kdo da je štrigelj, ki vas včasih ostro poštriglja, zakaj se ne informirate pri duhovih? Ali nočejo duhovi nič pomagati? Zakaj ne vprašate duhov, kdo vam je spravil tridnevni skupiček? Ej, štrigelj vas dobro pozna, čeprav nima psa. — Collinwoodski štrigelj.

K. T. B.

Nesramno odiranje ljudstva s sadjem

Trgovci se ne zadovoljijo samo s stoodstotnim dobičkom.

Chicago, Ill. — Kaki nesramni oderuhi so nekateri trgovci s sadeži, je razvidno iz cirkularja, katerega je izdal W. H. Hall, tržni izvedenec zveznega poljedelskega departmenta. Razne vrtne sadeže, kot je paradižnik (tomatoes) in kantelop ter glavnate salate, prodajajo nekateri trgovci po nesramno visokih cenah. V svojem cirkularju navaja, ako bi trgovci na drobno prodajali paradižnike po šest do osem centov funt, tedaj bi imeli sto odstotkov dobička, toda s tem dobičkom še niso zadovoljni, hočejo večjega in prodajajo paradižnike po deset in še celo po osemnajst centov funt. Ravno tisto je tudi z kantalopi, pri katerih imajo ogromne dobičke. Najbolj nesramno je pa odiranje pri glavnati salati, pri kateri imajo petsto odstotkov dobička.

V svojem cirkularju apelira na konzumente, da naj vzdignejo velik protest proti temu odiranju, kar je pa zelo, zelo naivno, ker s tem ni pomagano nič. Dolžnost merodajnih faktorjev je, da sami posežejo vmes in preprečijo tako nesramno izkoriščanje ljudstva od strani trgovcev. Še boljšo sliko bi imeli, ako bi kdo prišel v javnost s številkami, koliko dobička imajo posredovalci med trgovcem na drobno in producenti. Ni čuda, da so vsi farmarji takorekoč bankrotni, in da delavske družine stradajo, ker podjetniki sporadično utrgavajo plače in delavce mečejo na cesto, ako se nočejo ukloniti znižani plači.

V tem ni druge pomoči, kot organiziranje delavcev in farmarjev v zadruge, da na ta način odstranijo vse posredovalce in oderuhe.

Ogrski komunisti pred sodiščem.

Dunaj, 14. jul. — Sodna obravnava proti 56 komunistom je bila včeraj otvorjena v Budapešti. Obtoženi so, da so hoteli razrušiti družabni red in ustanoviti boljševiški režim s pomočjo ruskega denarja. Glavni obtoženec je Matija Rakosi, ki je izjavil pred sodiščem, da se nima radi česa zagovarjati in da bo nadaljeval, dokler bo živ, delo za komunistično Ogrsko mirnim potom, če bo mogoče, ali pa z revolucijo, če ni drugače. Eden obtožencev, Oery po imenu, je bil kaznovan z enodnevnim zaporom ob kruhu in vodi, ker je rekel, da od razrednega sodišča ne more pričakovati nobene pravice.

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

KOLIKO VESTE?

Znanstvena vprašanja in odgovori.

(Izrežite in shranite, morda vam kdaj prav pride.)

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

1. Kateri ljudje, blondini ali bruneti, so bolj razdražljivi?

2. Zakaj je slaba navada pokrivati led v refrigeratorju s papirjem?

3. Kako visoko vročino more prenesti človek?

Skušajte sami odgovoriti na ta vprašanja. Ako ste v zagati, pomagajte si s sledečimi odgovori:

1. Bruneti ali črnolasi in rjavooki ljudje se hitrejše razburijo—so bolj vročega temperamenta—kakor blondini ali svetlolasi in modrooki ljudje. Prvi izvirajo iz zagorelega ali sredozemskega plemena belopolte rase, drugi so pa takozvani severnjaki ali nordiki.

2. Ako pokriješ kos ledu s papirjem, se počasi topi, obenem pa ne hladi prostora, kjer se nahaja. Kadar se led topi, sreba vase gorkoto. Zato pa uporabljamo led, da namreč jemlje vase gorkoto.

3. Človek ne more prenesti več kot 107 stopinj vročine v svojem telesu. Ako se telesna temperatura dvigne nad 107 tudi za malo časa, je smrt neizogibna. Nasprotno pa človek lahko prenaša veliko višjo vročino zunaj svojega telesa.

Magnatje tožijo stavkarje za odškodnino

Stavkarji na poduliční železnici New Yorku naj povrnejo izgubo.

New York, N. Y. — Družba Interborough Rapid Transit je vložila po svojem odvetniku na tukajšnjem sodišču tožbo proti stavkarjem za povrnitev izgube, katero ima družba vsled stavke. V svoji tožbi navaja družba, da so stavkarji prelomili pogodbo, katero je imela družba z takozvano "kompanijsko unijo", katere člani so bili tudi stavkarji, predno so organizirali svojo unijo. V svoji tožbi zahteva družba sledeče: Prepoved stavkarjem stavkati; prepoved voditeljem stavke in drugim nagovarjati delavce, ki so še na delu; povrniti izgubo v vsoti $239,000, katero ima družba vsled stavke, ker so bili zmanjšani dohodki.

Ta tožba bazira na odloku, katerega je izdalo sodišče pred nekaj leti v slučaju, ko so bili na stavki klobučarji, in ko je sodišče izdalo odlok, da morajo stavkarji povrniti vso škodo, katero so imele družbe, pri katerih je bila stavka; sodišče je zaplenilo vse bančne vloge članov unije klobučarjev, in masikateremu je bilo prodano vse — hiše in stanovanjska oprava, samo da je bila družba nasičena.

V tožbi je imenovala dvainšestdeset oseb in med njimi tudi Edwin P. Lawin, voditelj stavke. V tožbi se navaja nadalje, da so obtoženci izvršili zaroto proti družbi škodovati materijalno in da so pregovorili "lojalne" delavce pridružiti se stavkarjem in da so kršili pogodbo. Družbin odvetnik izjavlja, da bo mogoče naperjeno proti obtožencem kriminalno postopanje; nadalje da se bo vsota, katero zahteva družba avtomatično zvišala z vsakim dnevom, dokler zadeva ne pride pred sodišče.

Po mnenju vseh tukajšnjih zavednih delavcev, so te zahteve družbe nesramne, da bolj ne morejo biti. Isto pravico bi imeli delavci tožiti podjetnike v slučaju izpora, ko družba sama prelomi pogodbo, katero je imela s svojimi delavci. Ako družba na ta način hoče zlomiti odpor stavkarjev, se moti. Pokazuje pa to, da je stavka uspešna, ker se družba lovi za take bilke. Najbolj jo jezi, ker se delavci niso zmenili za podani ultimat, da se stavkarji morajo do torka opoldne vrniti na delo, in so ostali solidarno na stavki. S stavkokazi nima nobene sreče, kar pokazujejo velike nezgode, ki so takorekoč na dnevnem redu, akoravno so poročane v javnost samo one, katerih družba ne more zamolčati. Ali misli družba, da bodo stavkarji tudi odgovorni za škodo, katero so povzročili stavkokazi? Vsi radovedno pričakujejo, kaj bo sodišče odločilo v tem slučaju.

ŠE VEDNO PADAJO ŽRTVE PROSLAVE 4. JULIJA.

Chicago, Ill. — Na posledicah prezgodne eksplozije malega izstrelka je umrl v Harwey, Ill., 11-letni Earl Brown. Dobil je takozvani čeljustni krč.

Milwaukee, Wis. — Tukaj je umrl 13letni Louis Pappas na posledicah poškodbe, katere je dobil pri zaziganju izstrelkov; izstrelek se mu je vnel v roki in bil tako obžgan, da je moral v bolnišnico. Ko je prišel iz bolnišnice, je vse svoje prijatelje svaril, naj bodo previdni pri zaziganju izstrelkov, češ, poglejte, kaj se je meni pripetilo. Toda poškodbe, katere je dobil, niso bile dovolj zaceljene, nastalo je zastrupljenje krvi in je zadnji pondeljek umrl.

Ekskajzer dobi nazaj kmetijo, ako bo delal na nji.

Berlin, 14. jul. — Pruska vlada je včeraj informirala legalne zastopnike bivšega cesarja Viljema, da mu vrne polja v Prusiji, ki obsegajo 51,000 akrov, pod pogojem, da se Hohenzollernska familija vrne tja in sama obdeluje in deloma upravlja kmetijo. Polja prineso za milijon mark pridelkov na leto, če so v pravih rokah.

Čez štirideset milijonov za prohibicijo

Zvezni državni proračun narastel za 470 miljonov od lanskega leta.

Nad pol miljarde za oborožitev.

Washington, D. C. — Zadnje kongresno zasedanje je sprejelo proračun za fiskalno leto 1926-1927, ki izkazuje naravnost ogromne podstavke v svrhe, od katerih nima ljudstvo niti najmanjših koristi, kot so n. pr. za izvajanje prohibicijskih zakonov, od katerih imajo prohibicijoniški uradniki in parlamentarni zakulisniki ter uradniki protisalunske lige največje koristi, nadalje podstavke za armado in mornarico.

Samo za posušenje Amerike je zadnje kongresno zasedanje dovolilo 13 miljonov dolarjev več, ko lansko leto. General vse suhaške armade je namreč toliko časa pritiskal na kongresno in senatno zbornico, pri čemur so zelo vstrajno pomagali uradniki protisalunske lige in parlamentarni zakulisniki, katerih ima protisalunska liga precej na plačilni listi, da je kongres sprejel naravnost ogromno vsoto, katero lahko porabi zvezni zakladniški department, pod katerega področje spada prohibicija. To vsoto bo plačalo ljudstvo iz svojega žepa, imelo pa ne bo prav nobenih koristi od tega, ampak razmere se bodo še poslabšale. Général suhaške armade je namreč v svojem priporočilu izjavil, da ima še premajhno armado "na suhem in na morju"; zahteva povečano obrežno flotilo za lovenje ladij, ki prevažajo opojne pijače iz inozemstva, in ravno tako tudi obmejno stražo ob kanadski in mehiški meji. Od te vsote — $41,713,106 — je namenjenih precej tisočakov za justični department, sodišča in ječe za kršitelje prohibicije. Koliko bo dežela vsled tega na boljšem bo pokazala bodočnost, toda velik dvom je, da bo Amerika bolj suha ob koncu fiskalnega leta kot je sedaj. Kajti dokazi so tukaj, da se v Ameriki poživlje v splošnem več opojnih pijač kot se je, ko še ni bilo prohibicije; razlika je ta, da se je pred uveljenjem prohibicije dobilo kolikor toliko dobro opojno pijačo, dočim ljudje pijejo sedaj vsako brlozgo, katero le dobijo; nadalje pred uveljavljenjem prohibicije ni bilo toliko korupcije v javnih uradih kot jo je sedaj. Razumno, da fanatiki tega nočejo in v svojem fanatizmu tudi ne morejo videti.

Skupni proračun za fiskalno leto 1926—1927, katerega je sprejel kongres pri zadnjem zasedanju, znaša štiri milijarde, štiristodeset miljonov tristosedeminsedemdeset tisoč in štiristoštirinpetdeset dolarjev. Od te vsote je določena za izvajanje prohibicije, kot že zgora omenjeno $41,713,106; nadalje je v proračunu podstavka 795 miljonov za obresti dolga, $515,583,398 za odplačilo dolga, $579,215,000 za oskrbo vojnih veteranov $323,040,000 za vojno mornarico, $271,615,207 za armado $202,730,000 za pokojnino vojnih veteranov pred svetovno vojno $106,500,000 za zgradbo cest v splošnem; ostale podstavke so za pokritje drugih stroškov zvezne uprave. Uprava je zahtevala šest miljonov več v svojem predloženem proračunu, toda kongres je vpošteval Coolidgevo geslo "hraniti, kar najbolj mogoče", vsled tega je od predloženega proračuna "odščipnil" vsotico šest miljonov; pri kateri podstavki v proračuni je odščipnil, listi ne poročajo.

Demokrati so že pričeli kričati, kako razsipen je bil zadnji kongres, in kako varčni so bili sami za časa Wilsonove administracije. Pred nekaj enim letom so pa vsi splošno vpili, kako varčna je sedanja administracija z ljudskim denarjem. Ravno ta proračun bodo demokrati izrabili pri volitvah, da dobijo zopet večino v kongresni in senatni zborници. Niso pa prav nič boljši; glasovali bodo ravno tako za proračun, katerega bo predložila uprava, v kateri bi sami imeli večino. Ako hoče ljudstvo, da se ne dovoli denarja v take svrhe, od katerih ima ljudstvo edinole škodo, tedaj mora poslati v obe zbornice prave ljudske zastopnike, ne pa zastopnike, ki glasujejo tako, kot jim diktirajo njihovi politični bosi.

DELAVSKA RADIO-ODDAJNA POSTAJA PRIČNE S PROGRAMOM.

Chicago, Ill. — Uradna preizkušnja radio oddajne postaje čikaške delavske federacije se je izvršila zadnjo nedeljo popoldne od tretje do pete ure popoldne. Navzoči so bili tudi tehnični inženerji zveznega trgovskega departmenta, ki so izjavili, da je postaja zgrajena popolnoma v soglasju z odredbami glede radio-oddajnih postaj. Z rednim programom prične ta postaja ta teden.

Postaja bo oddajala do daljave nekako na pol pota do New Yorka, in to pa raditega, ker isto dolžino valov, kot jo ima ta postaja vporablja tudi Ameriška telefonska in brzojavna družba v New Yorku, da ne bo kake zmešnjave. Postaja bo oddajala vsaki dan od poldne do polnoči.

Zgraditev te postaje so financirali člani čikaške delavske federacije, torej izključno delavci sami; poleg tega je krojaška organizacija Amalgamated Clothing Workers darovala sama deset tisoč dolarjev, da je bilo mogoče zgraditi postajo.

Razne kapitalistične organizacije so bile na delu ves čas, odkar je bilo poročano, da bodo delavci imeli svojo radio-oddajno postajo, da preprečijo z raznimi mahinacijami. Posredovali so celo pri Hooverju, trgovskemu tajniku, da naj nikar ne izda dovoljenja. Toda vsi poizkusi so bili zaman, delavstvo je dobilo dovoljenja za operiranje svoje radio-oddajne postaje, in zrak ni še monopoliziran od kapitalistov. Da je Hoover nasprotoval, je samoumevno, toda zvezni državni pravdnik Sargent je pa odločil, da ima dosedaj še vsakdo pravico do "zraka", in ni še noben privilegij gotovih interesov.

Program, katerega bo oddajala ta postaja bo prvovrsten v vseh ozirih; poleg finih koncertnih točk, pri katerih bo sodelovala organizacija godbenikov in gledaliških igralcev bodo tudi poučna predavanja, in poročila iz splošnega delavskega gibanja po svetu. Vsled tega je priporočljivo, da delavci, ki imajo radio-vsprejemne aparate vravnajo svoje aparate na to postajo; ime postaje je "WCFL", in dolžina valov je 491.5.

MESTO MORA PLAČATI TRILETNO PLAČO SVOJEMU VSLUŽBENCU.

Chicago, Ill. — Charles J. O'Cannor je dobil tožbo, katero je vložil proti mestni občini, ker je bil leta 1919 odslovljen brez pravega vzroka. Imenovani je bil nastavljen v uradu mestnega comptrolerja kot prvi uradnik (Chief Clerk) in nekega lepega dne je pa dobil obvestilo, da je odslovljen. Ker se ni zavedal nobenega pregreška, je vložil tožbo pri mestnem sodišču, ki je odločilo, da ga mesto mora zopet nastaviti. Nato je vložil tožbo za vso plačo za tri leta, kolikor časa je bil brez službe. Sodišče je zopet odločilo njemu v prid, toda mesto je vložilo priziv na višje sodišče, ki je sedaj potrdilo odlok nižjega sodišča in mesto mora izplačati imenovanemu vsoto $11,246, kot znese triletna plača.

ŽRTVE AVTOMOBILOV.

Chicago, Ill. — Zadnji torek je naraslo število žrtev, katere so zahtevali avtomobili v Cook okraju na 424. V torek samo je bilo ubitih pet oseb, in sicer dva dečka, dve deklici, vsi v starosti 6 do 13 let, in 22 let star popravljalec avtomobilov.

Prazgodovinski človek v Braziliji.

Rio de Janeiro, 14. jul. — Delavci, ki so tukaj kopali temelj za kinogledališče, so izkopali žaro, v kateri so bile človeške kosti. Strokovnjaki, ki so preiskali izkopnine, sodijo, da kosti pripadajo prazgodovinskemu človeku.

Vesti iz Jugoslavije

Dve krvavi rodbinski tragediji.

Kakor krvavi dogodki v Prešernovi ulici na Vidovdan dne 28. junija, sta razburjala Ljubljano že dan prej in dalje čez praznike tragična slučaja: poskušen umor žene na Resljevi cesti in uboj svaka v Štepanji vasi.

Mož streljal na svojo ženo.

Prvi slučaj se je odigral nekako okrog pol 10. dopoldne. Na Resljevi cesti v hiši št. 24 stanujeta v 2. nadstropju zakonca Ciril Žargi in njegova soproga Marica. On je bil uslužben kot šef pisarne pri odvetniku dr. Brejcu, ona pa je v službi pri advokatu dr. Kobalu.

Zakonca imata tri otroke, izmed katerih ima najstarejši 13 in najmlajši 7 let. Zakon se že spočetka ni izkazal kot srečen in harmoničen. Kmalu po poroki je prišlo med obema do nesporazumljenj, začeli so nastajati mali prepiri, kar je vse vodilo do medsebojnega odtujevanja.

Že takrat je Žargi rad posedal po gostilnah in sčasoma se je vedno bolj in bolj udajal pijači. Večer za večerom se je družil z raznimi prijatelji in znanci in pozabljal na dom ter na svojo družino, ki jo je zanemarjal tudi kot vzdrževatelj. V gostilni je znancem rad potožil, da ni srečen in da pravzaprav ne ve, kaj ga je privodilo do ženitve. Vendar pa do hujšega ni prišlo. Zakonca sta potrpela drug z drugim, dokler je bil Žargi navezan samo na moško gostilniško družbo ter na pijačo. V zavesti, da mu zakon ne nudi prave sreče, se je začel pozneje zanimati tudi za ženske in navezal stike s to in ono. Dasiravno ni imel v prejšnjih letih nikakega resnejšega razmerja, se je vendarle za celo leto umaknil od svoje žene na podlagi medsebojnega dogovora. Pozneje sta se s soprogo zopet sporazumela in pričela živeti v skupnem gospodinjstvu. Tedaj se je zdelo, da so stare neprijetnosti pozabljene in v zakonu odstranjene razne zlokobne sence. Živela sta nekaj časa prav srečno, dokler ni nastopil svoje razdiralne poti zopet demon alkohol. Žargi je začel po mesecih zahajati zopet v gostilno, dvomiti v svojo ženo in v družinsko srečo. Po naključju je čez čas spoznal neko Pavlo na Gorenjskem. Sprva je z njo samo korespondiral, pozneje pa je začel zahajati k njej v obiske. Žena je po nekem prijatelju moža kmalu zaznala za to razmerje, obenem pa izvedela, kakor pravi sama, še za neko drugo njegovo ljubezen v mestu. Vendar je vse to potrpela, dokler je ostala stvar skrita, vsaj pred javnostjo.

Mož se je nekako pred 14 dnevi zopet odpeljal na Gorenjsko. Njegov šef se je, ker ni v opravičilu ničesar omenil, večkrat oglasil pri njej in povpraševal, kaj je z možem. Pred par dnevi pa je žena nenadoma prejela od moža pismo, v katerem ji je izpovedal, da trpi ter da se ne upa domov, ker v pisarni ni vse v redu. Pisal je dalje, da je poneveril okrog 5000 Din in naj ona poskrbi na kak način, da se škoda poravna. Svoje priznanje je pismeno podal tudi šefu. Soproga mu na pismo, ki jo je seveda najhujše zadelo, ni odgovorila. Mož je dva dni čakal, v soboto okrog 6. zvečer pa se je nenadoma pojavil doma.

Ko je stopil Žargi zopet v svoje stanovanje, je pričel ženo najprej prositi za odpuščanje. Priznal je nato, da se je odpeljal na Gorenjsko z ostankom 2000 Din, ki ga je še imel od poneverjenega denarja. Žena za njegove prošnje po tolikih razočaranjih ni bila več dostopna ter mu je nato mirno razložila, da pri njej ne more več ostati. Po burnem prepiru je mož nato zopet odšel in sicer — popivat dalje v gostilno. Najmlajši deček je nato s strahom pričel pripovedovati starejšemu bratu, da je oče držal žadaj za hrbtom "nekaj" v roki, kar je bilo po njegovi sodbi revolver.

Okrog 11. ponoči se je Žargi zopet povrnil ter odšel spat. Zjutraj je pričel ženo zopet nadlegovati s svojimi prošnjami, naj mu odpusti; vendar pa je žena ostala trdovratna. Med pogovorom je opazila v njegovi roki naenkrat samokres, česar se je močno prestrašila. Pričela je možu prigovarjati, naj revolver odloži, kar je tudi storil. Položil ga je na nočno omarico. Tedaj mu je žena sporočila, da z njim sedaj, ko je v Ljubljani radi poneverbe nemogoč, ne more živeti. Svetovala mu je, naj se vsaj za leto dni umakne v kako službo na deželi, nato pa je po letu dni pripravljena zopet na skupno življenje, ako si ustanovi dostojno eksistenco. Mož pa o tem ni hotel ničesar čuti ter je kakor blazen skočil k njej. Pričel ji je trgati raz telesa obleko tako, da jo je slekel do golega, nato pa pograbil, ker se je branila, v ekstazi za samokres in sprožil. Prvi strel ni zadel, vsled česar je pričel na samokresu nekaj popravljati, nakar je padel meč kričanjem obeh drug strel.

Tedaj je žena planila na hodnik in zakričala: "Ustrelil me je!"

Vsa oblita s krvjo je nato stekla po kratkem mostovžu v nasprotno stanovanje gospe Bahovčeve, kamor je za njo prihitel tudi Žargi in padel v kuhinji na kolena pred ženo, ki je klicala po zdravniški pomoči. Ves tresoč je pričel s krvjo oblito ženo milo prositi odpuščanja, češ da ne ve, kaj ji je pravzaprav storil. V splošnem razburjenju, ki je nastalo v hiši, je nato nekdo telefoniral po rešilni voz; težko ranjeno ženo so oblekli, Žargi pa je izginil. Ranjenko je nekaj minut za tem voz odpeljal v javno bolnico. Žargi je stekel iz hiše gologlav in se podal naravnost v Brezovškevo gostilno v Slomškovi ulici. Tam se je vsedel k mizi, kjer je običajno sedel, kadar je bil tam, in čisto mirno naročil četrt boljšega vina. Natakarici se je zdel takoj spočetka čuden in zamišljen. Ko ga je čez čas vprašala, če želi morda kaj jesti, je odgovoril: "Ne! Danes sem slabe volje, bom samo pil!"

V Brezovškovi gostilni je ostal nato kako uro dolgo in odšel za tem k sorodniku svoje žene Francetu C. v Florijanski ulici. Na tega je napravil takoj, ko je prišel, vtis popolnoma abnormalnega človeka. Spočetka ni hotel niti govoriti, naenkrat pa je pričel vzdihovati in pripovedovati, da se mu zdi, da je nekaj naredil. Govoril pa je brez prave zveze. Nenadoma je pričel siliti, naj gre C. na njegovo stanovanje, češ da se mu zdi, da je doma Marici nekaj naredil.

Oba sta odšla nato v mesto. Med potjo je C. začel Žargiju prigovarjati, naj se javi na policiji. Žargi je na vsak način hotel spiti še četrt vina in C. ga je moral spremljati v vinsko klet Konzumnega društva na Kongresnem trgu. Pozneje se je Žargi izrazil pripravljenega predati se policiji, nakar je C. odšel po stražnika. Po napovedani aretaciji pa nikakor ni hotel oditi s stražnikom peš, priti je moral izvošček, s katerim se je odpeljal na Bleiweisovo cesto na policijsko direkcijo. Tam so takoj pričeli z zasliševanjem, vendar je duševno popolnoma ubiti aretovanec odgovarjal tako zmešano, da so zasliševanje lahko nadaljevali šele zvečer. Zakaj je streljal na ženo, sploh ni vedel utemeljiti. V sodnih prostorih je pozneje zahteval papir in črnilo ter napisal ženi pismo, da se ne zaveda, kaj je storil, vendar pa se mu zdi, da se je nekaj moralo pripetiti med njima ter jo ponovno prosi odpuščanja.

Marica Žargijeva leži v bolnici in sicer težko ranjena. Strel jo je zadel v levo stran telesa malo pod srcem ter je projektil obtičal v rebru. Njeno stanje je sicer nevarno, vendar ne brezupno in bo skoro gotovo ozdravela.

Uboj v Štepanji vasi. — Istega dne okrog četrt na 12. dopoldne je počil strel, namenjen človeku, v Štepanji vasi pred hišo št. 54. Dobre četrt ure prej se je oglasil pri sosedi Tomšičevi, ki stanuje v omenjeni hiši, svak užitninskega paznika Tomšiča, 37letni delavec Lovrenc Lavrič, uslužben v Zajokarjevi tovarni na Viču in dejal: "Spet sem prišel naokrog!" Janežičevka, kakor se piše soseda, je vedela, da pojava Lavriča ne pomeni ničesar dobrega za Tomšiča. Lavrič je res takoj nato pričel razno govoriti o Tomšiču in dejal končno: "Danes sem pa jezen, grem k njim, bom vse poklal, pa še kaj drugega napravil!"

Lavrič se je kmalu poslovil ter odšel proti Tomšičevi hiši. Med potjo je srečal hčerko drugega soseda Tončko K. in jo pričel izzivati ter ji groziti: "Le pripravi se, ako greš še kdaj po orožnike!" Lavrič se je namreč že nekaj nedelj po vrsti oglašal pri Tomšiču, ga nadlegoval na vse mogoče načine, mu razbijal šipe ter mu grozil, da napravi iz njega in njegovih "golaž".

Pred dvema nedeljama je bil posebno divji, držal je v strahu tudi sosede tako, da so morali, kot že večkrat prej, pozvati orožnike, da so napravili red. Radi nasilnosti je bil Lavrič že večkrat kaznovan kar pa pri njem ni dosti zaleglo. Pred mesecem je bil že zopet obsojen radi nevarne grožnje napram svaku in svoji sestri na 10 dni zapora. Kot nasilneža pa so se ga bali tudi vsi sosedi in sploh vsa vas.

Vse sovraštvo Lavriča napram Tomšiču je izhajalo po pričanju sestre vsled očetove oporoke, ki je zapustil ob svoji smrti leta 1915 precej zadolženo hišo svoji hčeri, njemu pa voilil samo 40 kron. Lavrič, ki mu je bilo videti, da ima sedaj res odločen namen storiti družini Tomšiča nekaj zlega, je odšel po slovesu od Janežičevih in po temeljitem ozmerjanju Kastelčeve naravnost v Tomšičevo hišo. Čim ga je sestra zapazila, je opozorila takoj svojega moža, vzela v naročje malega otroka in odšla za hišo. Lavrič je stopil takoj v sobo ter zahteval od moža, da mu odkljene neko omaro, v kateri naj bi se nahajal denar. Nato je poskušal odpirati sam in kričal, da mu mora izročiti 10.000 Din. Tomšič je odgovoril, naj si denar in svoje pravice išče pri sodišču, nakar ga je skušal potisniti ven, kar se mu je čez čas po dolgem ruvanju tudi posrečilo. Lavrič je nato potegnil iz žepa nož, ga odprl in se zagnal v Tomšiča, ki je držal v roki samokres. Posrečilo se mu je Tomšiča podreti že na klop, ki stoji ob koncu hiše, tisti hip pa se ga je ta zopet oprostil in oddal v silobranu proti nasprotniku strel. Tomšič, ki baje ni vedel, da ga je pogodil, je nato še skočil proti njemu, med tem so pribiteli tudi sosedje in orožniki ter iztirali Lavriča na cesto. Tu je začel kričati "Ustrelil si me, no, pa me daj še drugič!" Pričel je nato prositi za vodo, ki jo je dobil. Naenkrat pa je začel slabeti in okoli stoječi so v istini opazili, da se mu je moralo nekaj pripetiti, dasiravno ni krvavel. Naložili so ga v naglici na voz ter ga odpeljali v bolnico, kamor ga je spremljal tudi Tomšič. Tamkaj je Tomšič opisal ves dogodek slučajno v bolnici navzočemu revirnemu nadzorniku Zajdeli, ki je malo prej zasliševal ranjeno Marico Žargijevo. Tomšič je bil seveda na mestu aretiran ter odpravljen v zapor, dočim je Lavrič četrt ure pozneje izdihnil.

Redka slavnost: stoletnica poroke.

Winnipeg, Man. — Sam Keezeck, Indijanec, ki je star 117 let, je 13. julija slavil stoletnico svoje ženitve. Rekel je, da prvih sto let zakona je najtežjih in da je on zdaj šele začel uživati življenje.

KOŽNE NEREDNOSTI SE HITRO ODPRAVIJO.

Eno zdravilo je, ki redko kdaj, da ne odpravi srbečice in drugih kožnih neredov in to zdravilo je Severa's Ecko. Je popolnoma varno in vendar zelo efektivno antiseptično mazilo za kožne neredosti in izpahke. Vetavite se pri lekarnarju še danes in uprašajte po Severa's Ecko. Prva uporaba vam prinese pomoč in olajšavo. Bodite gotovi, da dobite pravo stvar. Zahtevajte Severa's Ecko in ne zadovolite se s ničemur drugim. Na prodaj pri lekarnarjih vsepovsod po 50 centov. Ako vam ni mogoče dobiti v vašem okraju, pišite na W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.—(Adv.)

KAMENI DEŽ

Spisal dr. Simon Subic.

(Dalje.)

Na Grškem v Tesaliji se nahaja stara povest, da se po noči 6. avgusta odpro nebesa, in da se pokažejo luči med nebeškimi vrati.

Angleži imajo v svoji cerkveni pratiki dne 10. avgusta, na praznik sv. Lavrencija opombo iz davnih časov o poznanih periodičnih utrinjalkah tega meseca. V cerkveni pratiki pa so zabeležene ta dan: "Ognjene solze svetega Lavrencija". — V Cambridgu se hrani rokopis nekega meniha iz preteklega stoletja, podoben dnevniku, ki je znamenit zaradi tega, ker je pisatelj pristavil vsakemu dnevu opazko o prirodnih prikaznih tistega dne; ta menih je obeležil 10. dan avgusta z imenom: "meteoroides".

Dasi je bilo torej že okoli srede preteklega stoletja znano, da se na dan sv. Lavrencija ponavljajo njegove ognjene solze, sta vendar dokazala šele Olbers in Benzenberg (i. dr.) po natančnejšem opazovanju, da moramo utrinjalke na praznik sv. Lavrencija prištevati periodičnim prikaznim.

Olmsted in Palmer sta po noči od 12. do 13. novembra meseca l. 1833. v Severni Ameriki čudeč se opazovala, da so padale utrinjalke tako gosto, kakor da bi metlo. V devetih urah sta jih štela črez 240 tisoč! — Tolika množica opravičuje, da take skupaj padajoče utrinjalke imenujemo "reko" ali "meteorsko reko."

Meteorska reka leta 1833. je bila tako velikanska, da se je videla na silno obširnem obnebju od Jamajke pa celo do Bostona. Ta reka se je ponovila, čeprav ne tako gosta, leta 1834., 1837., 1839., posebno opazovana v Severni Ameriki po noči od 13. do 14. novembra. Navadno se opazujejo meteori tudi v naših krajih ob tistem času leto za letom. Kdor pomisli, da so v vesoljnem prostoru med svetovi tolike množice utrinjalk, da padajo kar po devet ur tako gosto, kakor kobilični roji na zemljo (n. pr. l. 1833.), ta se ne bo čudil, ako govorimo, da utegnejo zatemniti solnčni svit. Dosti je, da stopi taka gosta reka aerolitov med solnce in zemljo. Ker so aeroliti neprozorni, ne morejo solnčni žarki skozi njih trupla prihajati na zemljo; kar pa solnčne svetlobe med posameznimi aeroliti prve vrste prodre, to se ujame ob njih truplih, naj bo v drugi ali kateri si bodi daljnji vrsti, ter ne more do zemlje, in tedaj je nam tema na zemlji.

Razjasnil se nam je glede utrinjalk že pojav za pojavom, pa vendar-le nahajamo tudi tu še nekatere nerazumljivosti. K takim nerešenim zagonetkam treba prištevati začetek aerolitove svetlobe. Visokost nad zemljo, pri kateri se vnemajo, je tolika, zrak je v tisti višini tako tenak, da bi skoraj smeli reči, da je ondi prazen prostor. Sicer se utegne ogenj, ki daje svetlobo, pokazati brez pomoči kisleka od same ogretve in od razbeljenja. Odkod pa razbeljenje? Navadni odgovor je ta, da se meteori ogrevajo in vnemajo od drgnjenja ob zrak, ker s tako silno planetarsko hitrostjo šinejo skozenj. Toda ali jih more tako tanki zrak tolikanj ogreti z drgnjenjem? Poisson pa je celo trdil, da se že vnamejo, predno pridejo do ozračja naše zemlje. Kdo trdi prav? — Kakor pri rastlinah še nimamo prave vednosti o prvem spočetju, takisto je tudi pri trdih meteorih še neka neprezorna tema. Saj si še tega ne vemo tolmačiti, kaj se godi v imenovanih črnih meteornih meglah, katere vendar postajajo nižje v ozračju, dejal bi, skoraj pred našimi očmi. Kdo bi vedel povedati, kaj se godi v taki črni megli, v kateri grmi več minut, predno pade iz nje aerolit? Kdor se je temeljito bavil s prirodnimi vedami, ta ve, da ni varno trditi kaj gotovega, dokler ne moremo ponoviti dotičnega prirodnega pojava kot ěksperiment pred svojimi očmi! Skrivnejša pa ko je stvar naravoznancu, bolj izpodbada moči njegovega bistrega duha. Up, da mu da ta ali ona pomoč ključe do skrivnosti, ga priganja k marljivemu delovanju in natančnemu opazovanju; in kar hipoma se mu utegne vse razjasniti po drugi poti, odkoder se najmanj nadeja rešitve tega vprašanja.

Meteorni reki sv. Lavrencija in meseca novembra imata obedve svoj izvor na tistem kraju neba, proti kateremu ravnotakrat meri tek zemlje. Solze sv. Lavrencija izvirajo iz nekega kota med zvezdnimi krdeli Perzeja in bika, reka meseca novembra pa iz krdela levovega.

Utrinjalski roj Leonidov.

Povprek sredi meseca novembra se prikaže leto za letom meteorski roj Leonidov, tako imenovan po svojim izvoru v zvezdnem krdelu levovem.

Preprosti otroci matere zemlje si iz večine nič takega ne mislimo, da bi se kaj ustavljajo teku ali gibanju našega sveta po vesoljnem svetovnem prostoru, ki je na videz prazen. Koliko tistih izobražencev, katerim je iz mnogovrstnih ukov po šolah znana Koprnikova osnova planetov, koliko jih je, ki bi razumeli natanko, kolikšne zavire mora premagovati zemlja na svoji poti okrog solnca! Pot naše zemlje okrog solnca ni prosta, prostor, po katerem se giblje naš svet, ni prazen.

Po vesoljnem prostoru je še vedno, kakor od začetka stvarjenja, tudi še dan današnji porajanje in pokončevanje svetov. Po vsem tem prostoru se kadi od kosmiškega ali svetovnega prahu! Povsodi mrgoli vse od tvarin, bodisi da se razsipljejo kot ostanki bivšega sveta, bodisi da se zbirajo skupaj v nov svet!

Skoraj v vsakem letnem času zadeva tekoča zemlja ob cele roje majhnih svetovčkov, kateri teko, sedaj na gosto zbrani, napošev črez nje pot. Tedaj mora zemlja kakor lokomotiva, ki orje sneg, prodirati goste trume svetovnega drobiža.

Dasi za gotovo še ne poznamo gibanja utrinjalk po vesoljnem prostoru, vendar ni dvomiti, da ne bi imele prav, kakor vsi drugi znani manjši in večji svetovi, svojih določenih drag. Ker pa so raztresene po tej svoji poti, imenujemo meteorske pasove neke njih trume, katere se prikazujejo ob določenih časih ob dragi naše zemlje. Tak meteorski pas gre sredi meseca novembra črez pot naše zemlje. Nekaj teh meteorov meri s svojim tekom ravno na zemljo, nekaj, kar bi jih blizu nje imelo po strani odteči, jih potegne zemlja na se po splošnem zakonu natezovanja med svetovi.

S svojo silno planetarsko ali svetovno hitrostjo — kakih šest milj v sekundi — se poganjajo ti meteori v ozračju naše zemlje. Od te hitrosti in od silnega drgnjenja ob zrak, katerega prodirajo, se ogrejejo ti potniki tako, da se razbelijo, vnamejo in goreči iz večine razprše. Meteorski repi niso drugega, nego tak goreči prah meteorskih trupel. Samo kar je večjih trupel med njimi, ki se v svojem ognju ne raztope in ne razpre popolnoma, popadajo kot aeroliti ali svetovno kamenje na zemljo.

Meteorski pas Leonidov, kateri preseče dne 13. novembra pot naše zemlje, se raztega v podobi elipse izpod solnca tja preko Jupitra, Saturna in še celo nekaj preko Urana.

Vsa ta dolga pokrožna pot je potresena deloma z gostejšimi, deloma z redkejšimi meteorskimi roji. Vso to pokrožno pot smo že imenovali meteorski pas. — kakor se gibljajo vsi svetovi našega sončja okrog solnca, enako se vrti tudi ta meteorski pas okrog solnca. Čas njegovega obhoda okrog solnca znaša 33 let. Torej zadene pot naše zemlje vsakih 33 let zopet ob tisti kraj tega pasu, ob katerega se je zadel pred triintridesetimi leti. Dne 13. novembra l. 1833. so prihajale utrinjalke iz ledovega krdela, krasnim raketom enako, tako na gosto, kakor da bi bilo metlo, da je bilo videti, kakor da bi gorelo nebo na onem kraju, odkoder prihajale. — In res se je 13. novembra 1866., ravno 33 let pozneje, prikazala zopet velika množica lepih utrinjalk.

Sicer se prikazujejo tudi med temi 33 leti meteori vsako leto, toda toliko jih ni nikoli skupaj; bolj redki so po onih krajih svojega pasu.

Zvezdoslovci pa so odkrili dotike med nekaterimi meteorskimi pasovi in med repatimi zvezdami ali kometi. Astronoma: Peters in Oppolzers sta dokazala, da se skoraj vsaki meteorski pas ujema s potjo kakega kometa; ali z drugimi besedami: utrinjalke se gibljejo okrog solnca iz večine po tisti poti, po kateri se giblje ta ali druga repatica.

Leta 1892. so pričakovali astronomi dne 27. novembra novega meteorskega roja, katerega šele opazujejo izza leta 1872. Dne 27. novembra l. 1872. bi se bil imel prikazati na dvoje razkrojen Bielov komet, a ga ni bilo! Namesto njega pa se je prikazal posebno gost in krasen meteorski roj, kateri je prinesel na zemljo v eni noči več stotisoč utrinjalk. In ta roj Bielove ropatice se je ponovil leta 1885., prav kakor so zvezdoslovci ugibali, da se njegovi ostanki prikazujejo v podobi utrinjalk.

Odtod prihajajo misli, da se vsaj nekaj utrinjalk porodi iz repatic. Dognana pa ta reč še ni. —

Meteorne reke s svojim svetovnim drobižem ali z asteroidnimi kosovi, katerih je menda zbranih v njih na milijone, imajo torej svoje gotove kraje v vesoljnem prostoru, po katerem se gibljejo okrog solnca. Kadar se zadenejo njih poti s potjo naše zemlje, takrat zabredejo v naše obračje ter nam dajo pogled aerolitov ali kamenenega dežja. Zemlja ima svojo posebno pokrožno ali eliptično pot okrog solnca. Po enakih potih menda pohaja tudi asteroidni drobiž okrog solnca in sicer ne samo meteorne reke, ampak tudi vsaki posamezni kos, bodisi, da teka z reko vred, ali posamič zunaj reke. Saj padajo utrinjalke ne le v tistih dneh, ko jih je cela množica zbranih, ampak dan za dnevom; šteje se jih po pet do osem na dan razen onih, katere teko po velikih rekah.

(Konec jutri.)

V NAJEM SE ODDA

hiša za dve mali družini. Spodaj so tri sobe in v drugem nadstropju pa štiri. Hiša je moderno urejena. Zglasite se pri lastniku: Mary Selko, 479 Park St., Milwaukee, Wis.

POZOR!

DELNIČARJI SLOV. NAR. DOMA V WAUKEGANU, ILL.!

S tem vam naznanjam, da se vrši tretjo nedeljo, to je dne 18. julija t. l. popoldne ob 2. uri v Slov. narodnem domu redna ČETRTLETNA SEJA DELNIČARJEV. Opozarjam vas, da je vaša dolžnost, da se te važne seje gotovo udeležite in sicer iz sledečih razlogov: da slišite poročila odborov, da pomagate z dobrimi nasveti in sklepi delati v prid boljšega cilja društva in kulturnega razvoja, kar naj bo v dobrobit vse naše naselbine sploh. Delničarji! Udeležite se te seje polnoštevilno in se zanimajte za stvar, katero ste z vašim trudom postavili, da je bil dosežen sad skupnega dela, delujte torej še v naprej s še večjo vnemo za S. N. Dom. Pridite vsi na sejo in pomagajte z odborniki vred skupno začrtati pot, katera nas bo vodila v najboljšo bodočnost. Z združenimi močmi složno vsi za S. N. Dom. — M. C. Waršek, tajnik.—(Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"!

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, slaščičarjem in v prodajalne šolskega blaga damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

SAMO 6 DNI PREKO
z ugodnimi parniki na eliz
PARIS - 24. julija in 21. augusta
FRANCE - 14. augusta in 4. sept.
HAVRE—PARIŠKO PRISTANIŠČE

Kabine tretjega razreda z umivalniki in tekočo vodo za 2, 4 ali 6 oseb. Francoska kuhinja in pijača.

French Line
109 N. Dearborn St., Chicago, Ill.
ali lokalni agentje.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane....$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro....$1.50

Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek....$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo....50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Sitter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio. .....
John Krišmanič, 13111 Bennington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Goloh, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Prejetarec, 2689 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SVETNIK

Spisal Anton Fogazzaro.
Prevel Pastuškin.

(Dalje.)

Ivan je bil že večkrat v Jenne in vas se mu zdaj ni zdela drugačna, zato ker biva v njej svetnik in se vršijo čudeži v njej. Njegova žena, ki je to pot prišla prvič tja, je imela vtis kraja, ki ga preveva verska zbranost radi občutka višine, ki ga ne prišepetavajo daljni razgledi radi onega globokega neba za vasjo, radi samote in tišine. Noemi je z globokim sočutkem mislila na ubogo oddaljeno Jeanne.

III.

Jenneški krčmar, gospoško vljuden poštenjak z naočniki, ki je poznal svet, ker je bil v Ameriki, ki pa svet s svojo pokvarjenostjo, kakor se je zdelo, vendar ni mogel do njega, je novim prišlecem govoril o Benedettu v bistvu zelo ugodno, vendar ne brez neke diplomatske opreznosti. Ni ga imenoval "svetnik", imenoval ga je "brat Benedetto". Od njega so Selvovi izvedeli, da živi Benedetto v neki njegovi bajti in mu v odplačilo obdeluje majhno njivico. Zdaj je šel kosit travo. Njegovo življenje je takole: ob zori gre k maši višjega duhovna, nato dela do enajstih, použije malo kruha, zelišč in sadja, pije pa samo vodo; popoldne obdeluje brezplačno njive vdov in sirot, zvečer pa govori o veri na pragu svoje bajte.

Ob pol enajstih so zakonca Selva in Noemi šli pogledat jenneško cerkev svetega Andreja in spremljala jih je krčmarica, lepa, močna ženska, zelo čedna, preprosta in ponižno dobrovoljna. Ko so se iz zamotane mreže uličic, kjer stoji gostilna, izvijugali na trg, so tam našli veliko gručo žensk, ki so po besedah krčmarice bile same tujke. Ona jih je razločevala po doprsnicah, spodnjikih in obuvalu. Te so bile iz Trevi, one iz Filettina, zopet one iz Vallepietre. Krčmarica je vstopila k peku na desni od cerkve, kjer so si ženske iz Jenne dajale peči vsaka svojo pogačo.

"Tujke, ki bi rade govorile z našim svetnikom," je rekla Marija. Ona ni rekla "brat Benedetto" kakor njen mož, rekla je "svetnik".

"A njemu bi tega ne rekla," je razlagala in zardela, "ker on se radi tega jezi." Ne, ne jezi se zares, ker je svetnik, temveč prosi z bolestjo, naj ga ne kličejo tako.

V velikanski razpadljivi cerkvi, ki "nas neke lepe nedelje," je rekla krčmarica, "zasuje in zdrobi vse kakor miši," sta bila samo ona dva bolnika, in njihova družba. Bolnika sta bila varno položena na tlak, prav sredi cerkve, z dvema blazinicama pod glavo. Njuni spremljevalci so na kolenih peli psalme in niso pogledali, kdo je vstopil, nadaljevali so petje psalmov.

"Najbrž so ju pripeljali, da bi ju svetnik blagoslovil," je rekla krčmarica tihoma, "ali to svetnika boli. Ne mara. Morebiti se bodo skušali skrivoma dotakniti njegovega oblačila, a sedaj je tudi to težko."

Oni revni ljudje so nehali prepevati psalme in neka ženska izmed njih je prišla vpraševat krčmarico, ali je ura že bila enajst. Odgovorila ji je Marija, da manjka še četrt ure, ter jo vprašala, kaj je z bolnikoma. Moški je že dve leti bolan na mrzlici; deklica, njegova sestra, ima srčno bolezen. Prišli so iz ravnine Arcinazzo, nekaj ur pešhoje, da bi ju ozdravil jenneški svetnik. Neka ženska iz Arcinazza, bolehajoča na srcu, je pred nekaj dnevi ozdravela od samega dotika njegove obleke. Marija in Nemi sta spregovorili z bolnikoma. Deklica je bila polna zaupanja. Moški, tresoč se od mrzlice, je prišel, se je zdelo samo da ugodi svojcem, da poskusi tudi to. Med potovanjem je hudo trpel.

"Po teh cestah se pride na oni svet," je dejal, "in to bo moje ozdravljenje."

Neka ženska, morebiti njegova mati, je udarila v jok in ga prosila, naj moli, naj se priporoči Jezusu in Mariji. Dami sta se oddaljili, ker ju je klical Ivan radi prepira, odigravajočega se na trgu med ženskami in onimi dijaki, ki so bili Selvove prehiteli na jennskem pobočju. Dijaki so se bili gotovo grdo norčevali iz njihove pobožne vere v svetnika. Bile so razkačene. Domačinke iz Jenne so pridrle od peka. Z druge strani sta privihrali dve karabinjerski perjanici. Noemi in Marija sta se pomešali med ženske, da bi jih pomirili. Ivan je nagovoril dijake, ki so se izzivalno smejali, obetalo se je še huje. Petje se je oglasilo iz cerkve, sprva zastrto, nato, ko so se odprla vrata, močno:

"Sancta Maria, ora pro nobis."

Prikazala sta se oba bolnika. Deklica je hodila sama in so jo podpirali, moškega pa so nosili na rokah, držeč ga pri glavi in pri nogah, in obešal se jim je kakor mrlič. In tudi nosilke so pele s slovesnim obrazom:

"Sancta Virgo virginum, ora pro nobis."

Na trgu so ženske padle vse obenem na kolena krog osuplih karabinjerjev; dijaki so obmolknili; truma gospodov in gospa, ki so po stezi za mule iz Val d'Aniene prijezdili na trg, je obstala. Marija je pokleknila prva, nato tudi Noemi; duh, ki jima je vzbujal mraščalico ganjenosti, ju je potegnil k tlom. Ivan se je obotavljal. To ni bila njegova vera. Njemu bi se bilo zdelo, da žali Stvarnika in Delitelja razuma ako bi bolnike silil k dolgemu potovanju na muli, da jih kakšna podoba, sveti ostanki ali človek čudežno ozdravijo. A vera je bila vendarle. Bil je to čut za skrito Resnico, ki je Življenje, kakršen ni ošabnim glavam nikoli dodeljen, zagrnjen v raskav ovoj slabotne nevednosti kakor skrivnostni radij v kepo nečiste rude. Bila je vera, bila je nezakrivljena zmota, bila je ljubezen, bila je bolest, bilo je nekaj višnega od sprejetih najglobljih tajen vesoljstva. Zemlja sama, veliko, žalostno cerkveno pročelje, mala, skromna pročelja hišic okoli tega, vse, se je zdelo, uvideva to vero in jo spoštuje. Ivan je videl duhu podobo neke rajnice, ki mu je bila draga in je pravtako verjela, ledeno mrzel dih je izpreletel tudi njemu kri po žilah, kolena so se mu upognila. Družba z bolniki je šla mimo prepevajoč z dvignjenimi obrazi:

"Mater Christi." Klečoče ženske so jim odgovorile z obrazi, obrnjenimi v tla:

"Ora pro nobis."

Nato so vstale ter sledile sprevodu. V tem so tri ali štiri ženske iz Jenne glasno rekle:

"Noče, noče!"

Ena je razložila Mariji, da svetnik noče, da bi mu donašali bolnike. Nihče jih ni poslušal, zato so sledile tudi one, iz radovednosti, da vidijo, kaj bo. Tudi zakonca Selva, ki sta se spočetka upirala, sta se zganila in sledila Noemi, ki je vneto silila naprej. Za njimi so se napotili dijaki, v oni pravični razdalji, ki naj bi dokazovala, da so samo gledalci, ne pripadniki. Sami so nato zelo od daleč sledili karabinjerji, zadnji rep kače iz ljudi, ki je švignila in izginila v razpoklino v kupu koč nasproti cerkvi.

Izginila je, vila se je skozi temne uličice s sijajnimi imeni, ki imajo izhod na drugem, najbednejšem in najgršem licu vasi. Tam na kameniti gorski razvalini se spuščajo navzdol po grušču nakopičeni človeški brlogi, slabo pritrjeni k velikim grbam in ploščam skale. Črna mala okna bulijo kakor votle oči okostnjakov v molčečo, globoko, zaprto dolin.

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA